

RESEARCH PAPERS

from the Department of Social Sciences

Institut for Samfundsvidenskab og Erhvervsøkonomi

Research Paper no. 2/03

**Ny-keynesiansk og post-keynesiansk
teori - hvorfor to adskilte verdener?**

Jesper Jespersen

Roskilde University, Denmark

Research Paper no. 2/03

**Ny-keynesiansk og post-keynesiansk
teori - hvorfor to adskilte verdener?**

Jesper Jespersen

Roskilde University, Denmark

Research Papers from the Department of Social Sciences, Roskilde University, Denmark.

Research paper series

The Department of Social Sciences is one of the largest at Roskilde University with 43 permanent scientific personnel together with several Ph.Ds, and other teaching staff. Most of the academic personnel have a background in economics, political science or sociology. It is a general goal of our department and the rest of Roskilde University to foster interdisciplinary teaching and research. The later can be seen from the four main research lines of the department, namely:

- ❖ Welfare State and welfare society
- ❖ Public organisation and poliy analysis
- ❖ Innovation and processes of change in service and industry
- ❖ Institutions, actors and institutionalisation
- ❖ Public sector economics, organisation and planning

The Research Papers from the Department of Social Sciences are edited by Associate Professor Sven R. Larson.

Please note that:

The papers are on a 'work in progress' form, which means that comments and criticisms in the form of feed-back are welcomed. For this purpose, the address(es) of the author(s) is specified on the title page. Readers must also be aware that the material of the working papers might be printed later in journals or other means of scientific publication in a revised version.

© The author(s)

All rights reserved. No part of this research paper may be reprinted or reproduced or utilised in any form or by any electronic, mechanical, or other means, now known or hereafter invented, including photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, without permission in writing from the author(s).

ISSN 1399-1396

Abstract

SUMMARY: Macroeconomic theory has been controversial ever since the publication of the *General Theory* in 1936. It is a disadvantage that this unsettled macroeconomic debate has not been thoroughly dealt with in commonly used textbooks. Furthermore, in a recent Danish review article on 'Macro-theory' this stylised textbook model is used as the 'laboratory' for macroeconomic analysis. That narrow approach has caused that important contributions by Post-Keynesian economists were disregarded which has impoverished the macroeconomic picture conveyed to the Danish audience. Subsequently, some important dividing lines from the international debate on macroeconomic theory are presented.

Keywords: Macroeconomic theory. Post-Keynesian textbook presentation different from General Theory Methodology

Address for correspondence: Jesperj@ruc.dk

Ny-keynesiansk og post-keynesiansk teori - hvorfor to adskilte verdener?

Af Jesper Jespersen, Roskilde University, Denmark

Indholdsfortegnelse

1. Introduktion	6
2. Lærebogens 'keynesianske' konjunkturteori	6
3. Post-keynesiansk makroøkonomisk teori.	10
4. En dansk oversigtsartikel med fokus på ny-keynesiansk teori.....	14
5. Konklusion.....	16
Litteratur	17

1. Introduktion

Like it or not, [the *General Theory*] has certainly been the most influential work of macroeconomics of the 20th century, and Keynes the most important economist. The *General Theory* was more than the original statement of Keynesian economics. In that book Keynes also invented what we now call Macroeconomics. So, in a significant sense the story of macroeconomics begins with the *General Theory*. (Solow, 1986)

Det er velkendt, at økonomiens hovedværker bliver gjort til genstand for en række forskellige fortolkninger. På dette punkt adskiller *The General Theory*, sig ikke fra *Wealth of Nations* eller *Das Kapital*. Alene det forhold, at de åbner hidtil ukendte udviklingslinjer for faget gør dem naturligvis åbne for efterfølgende diskussion. På dette punkt synes Keynes's hovedværk fuldt ud at leve op til kriteriet for at blive placeret som et af den økonomiske teoris absolutte hovedværker. Keynes-litteraturen vokser år for år og dermed også nytolkningerne af både hovedværket, men også af hovedpersonen. Det overraskende er blot, hvor lille afsmitning, der er fra denne stærkt stigende Keynes-litteratur til fremstillingen i lærebøger og oversigtsartikler over nyere makroøkonomisk teori.

2. Lærebogens 'keynesianske' konjunkturteori¹

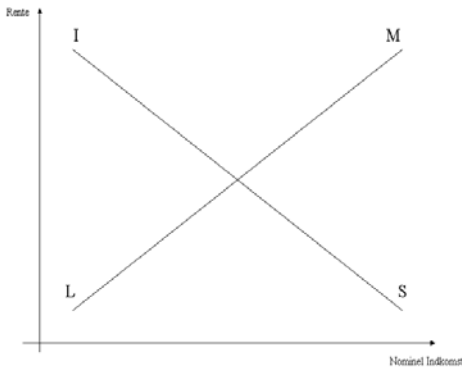
Lærebogs-præsentationen af keynesiansk makroteori sammenfattes ofte som en walrasiansk ligevægtsmodel, hvor 'nominelle priser og lønninger ikke er fuldstændigt fleksible, og hvor virksomheder ændrer deres produktion som følge af ændringer i efterspørgslen', Romer (1996, s.197) suppleret med en på kort sigt ikke-lodret, aggregeret udbudskurve, der (ifølge Romer) er baseret på Keynes's forudsætning om, at det nominelle lønniveau er fast (rigid), s. 215. Denne antagelse leder frem til den fra lærebøgerne så velkendte fremstilling af 'Keynesiansk arbejdsløshed' baseret på et stiliseret neoklassisk arbejdsmarked, hvor den nominelle løn er fast og priserne bestemt af profitmaksimerende virksomheder, jfr. arbejdsmarkedet i figur 1.b.

I Hicks's oprindelige ISLM-diagram fra 1937 var arbejdsmarkedet og prisløndannelsen fraværende. Det var kun den nominelle rente og produktionen i markedspriser, der blev bestemt.

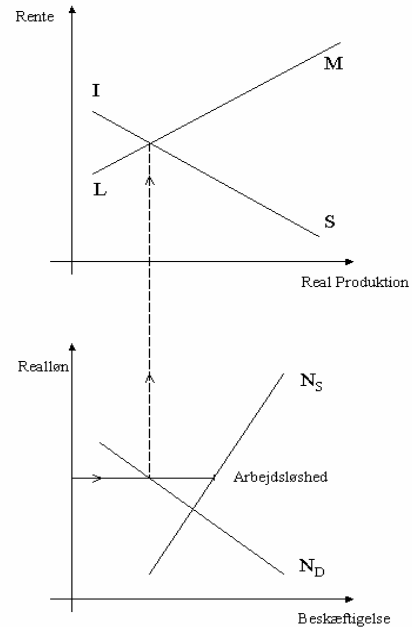
¹Dette afsnit bygger på Romer, 1996, kap.5, der netop bærer overskriften *Traditional Keynesian Theories of Fluctuations* suppleret med kap. 10, der er blevet tildelt overskriften *Unemployment*.

Figur 1 ISLM-modellen

a. Hicks (1937)

b. Modigliani (1944)

Note til figur . Hicks's oprindelige ISLM-model var i nominelle værdier, hvorved han undgik problemet med den 'stive pengeløn'. Modigliani ønskede at bestemme den reale produktion og beskæftigelse. Det gjorde hans LM-kurve til en funktion af pengelønnen. Hvis pengelønnen 'fik lov at falde' ville LM-kurven (bortset fra tilfældet med likviditetsfælden) glide udad indtil skæringspunktet faldt sammen med fuld beskæftigelse. Derfor måtte ufrivillig arbejdsløshed være forbundet med pengelønsstivhed

Forudsætningen om stive lønninger og priser blev introduceret af Modigliani (1944), idet han ikke kunne få ISLM-diagrammet med produktionen (y) opgjort i 'wage-units' til at hænge sammen med det traditionelle, neoklassiske arbejdsmarked, hvis reallønnen qua 'stive lønninger og priser' ikke var fikseret, jfr. Figur 1².

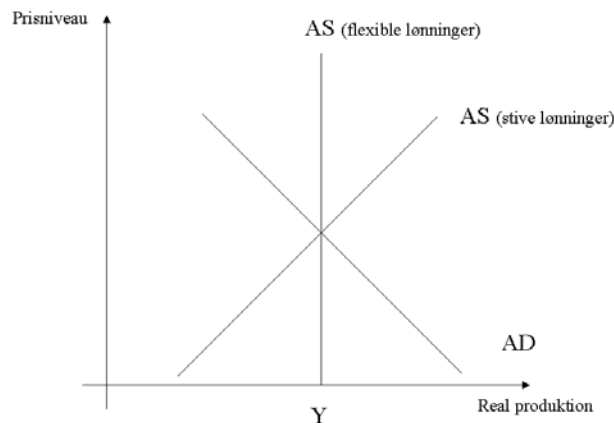
Modiglianis forudsætning om et konstant pris-/lønniveau 'sikrede', at der inden for rammerne af en ligevægtsmodel kunne være vedvarende arbejdsløshed, selvom LM-kurven var en funktion af den reale pengemængde (paradoksalt nok allerede den gang kaldt 'Keynes-effekten'). Pigou (og siden hen Patinkin) udbyggede efterfølgende forbrugsfunktionen med realkasseeffekten, hvilket også gjorde IS-kurven afhængig af størrelsen af den reale pengemængde og dermed

² Man kunne have ønsket, at Modigliani (og andre såkaldte Keynesianere) havde taget Keynes alvorligt, når han skrev, *In a system in which the level of money income is capable of fluctuating, the orthodox theory is one equation short of what is required to give a solution*, Keynes (1937), vol. xiv, s. 122. Så sent som i Modigliani (1999) fastholdes tolkningen fra 1944: *Of course I feel that I was absolutely right in saying that the essence of Keynesian economics is wage rigidity. That is Keynes!* (s.244)

(tilsyneladende) forudsætningen om 'stive lønninger' endnu mere afgørende for Keynes's arbejdsløsheds-ligevægt.

Denne neoklassiske ISLM-model blev efterfølgende sammenfattet i AD-kurven, hvor den effektive efterspørgsel blot er en funktion af prisniveauet, idet pengemængden antages at være eksogen givet. AS-kurven er den aggregerede udbudsfunktion. Hvis pengelønnen forudsættes ufleksibel, så vil et højere prisniveau få virksomhederne til at øge produktionen. Har lønmodtagerne derimod ikke 'pengeillusion', så er arbejdsudbudet bestemt af reallønnen, hvilket vil gøre AS-kurven lodret.

Figur 2 ADAS-modellen med og uden 'pengelønsstivhed'

Kilde: Romer (1996) figur 5.16 og 5.18

I ADAS-modellen er beskæftigelseseffekten afhængig af forudsætningen om 'stive pengelønninger', hvilket Romer formulerer således: 'Det forhold, at AS-kurven har en positiv hældning i stedet for at være lodret er kritisk for modellen; for hvis AS-kurven er lodret, vil ændringer i efterspørgslen kun påvirke priserne', s.197.

Denne fremstilling af 'Keynesiansk' teori får lærebøgerne til at fokusere på arbejdsmarkedets funktion som værende arnestedet for både 'frivillig' og 'ufrivillig' arbejdsløshed. Sidstnævnte er ovenfor blevet identificeret som værende forårsaget af lønstivhed. I kapitel 10 i Romers lærebog med overskriften 'Unemployment' gennemgås derfor en række forhold, der kan bidrage til at give en teoretisk forklaring på sådanne lønstigheder på arbejdsmarkedet.

Lad det være sagt straks, at disse teorier omhandlende bl.a. 'efficiency wage', 'søgeadfærd', asymmetrisk information, 'implicitte kontrakter' og 'insider-outsider model' i varierende grad giver en mulig forklaring på, at det kan være rationelt ikke at lade lønniveauet flagre op og ned ved det mindste stød til arbejdsmarkedsligevægten.

Sådanne 'rationelle' forklaringer på lønstivheder bidrager blot ikke til at klarlægge de *makroøkonomiske* årsager til vedvarende, ufrivillig arbejdsløshed, som er indeholdt i *The General Theory*. I kapitel 19, der bærer overskriften 'Changes in Money-wages' konkluderer Keynes således:

There is, therefore, no ground for the belief that a flexible wage policy is capable of maintaining a state of continuous full employment.... The economic system cannot be made self-adjusting along these lines, (GT, s. 267)

og han fortsætter:

In the light of these considerations I am now of the opinion that the maintenance of as stable general level of money wages is, on balance of considerations, the most advisable *policy* (min fremhævelse, jj) for a closed system, (GT, s. 270)

Der er således en skærende kontrast mellem lærebogens fremstilling af 'traditionelle *keynesianske* konjunktur-teorier', der har stive lønninger som forudsætning, og så Keynes's egen fremstilling. Lærebogen postulerer, at det egentlige *keynesianske* træk er 'stive lønninger'; for ellers er der ikke plads til ufrivillig arbejdsløshed i den traditionelle walrasianske ligevægtsmodel med fuldkommen konkurrence.

Set i perspektiv af, hvad Keynes egentlig skrev, bevæger standard-lærebogen sig i afsnittet om 'Output-Inflation Tradeoffs' yderligere et skridt væk fra, hvad der kan karakteriseres som 'Keynesian Theories of Fluctuations'. Dette sker som en naturlig konsekvens af, at Walras-modellen også i det 'keynesianske' teori-afsnit er den selvfølgelig referenceramme, hvorfor Friedman's *Natural Rate Hypothesis* præsenteres som et ukontroversielt udgangspunkt for Phillipskurven på kort og langt sigt:

The natural rate of unemployment...is the level that would be ground out by the Walrasian system of general equilibrium equations, provided there is embedded in them the actual structural characteristics of the labor market and commodity markets...and so on. (Friedman's presidential address refereret i Romer (1996), s. 226).

Dette citat leder direkte over i afsnittet om den forventningsudvidede Phillipskurve, hvorom det ifølge lærebogs-modellen gælder, at 'in analysing the long run, it is easiest to state directly that prices and wages are fully flexible, so that changes in aggregate demand have no real effects' (Romer, p.227).

Jeg forstår godt, at de studerende efter at have læst dette afsnit om 'traditionelle *keynesianske* teorier', således som de bliver fremstillet bl.a. i denne ofte benyttede lærebog 'Advanced Macroeconomics', må spørge sig selv, hvorledes Solows indledende citat overhovedet kan give mening. Hvordan skulle en såkaldt ad-hoc 'forudsætning om stive lønninger' kunne sætte den makroøkonomiske dagsorden i mere end et halvt århundrede? Det giver ikke mening, og slet ikke når Friedmans 'natural rate of unemployment hypothesis' afslutningsvist præsenteres som en *keynesiansk* aflægger, der gælder på langt sigt.

Lærebogens konklusion er således, at selv med en velvillig præsentation af Keynes's makroøkonomiske teori kan der ikke på langt sigt være ufrivillig arbejdsløshed (de

så kaldte 'keynesianske fluctuations'). Dette lærebogsresultat nås ved at postulere, at det aksiomatiske grundlag for makroøkonomisk teori bør være, at 1) den walrasianske ligevægtsmodel er den definitive analyseramme og 2) på langt sigt vil det makroøkonomiske system konvergere mod en sådan ligevægt. Det er udelukkende strukturerne, der bestemmer karakteren af ligevægten.

Lærebogs-modellen har således bevæget sig 180° væk fra det oprindelige metodemæssige indhold i *The General Theory*, hvilket bl.a. har fået Clower (1998) til at konkludere:

Most macroeconomics texts are obsessed with the idea that every 'sensible' macromodel must define a full employment or natural unemployment solution...

This perspective seems to be part and parcel of the landscape of the Newtonian conception of science (s.81)

3. Post-keynesiansk makroøkonomisk teori.

Set i lyset af standardlærebogens præsentation af Keynes's makroøkonomiske teori må det for de fleste studerende formentlig komme som en overraskelse, at der findes en fuldt udviklet 'keynesk' makroøkonomisk teori, der direkte tager afsæt i Keynes's oprindelige bøger³. Denne såkaldte post-keynesianske makroøkonomisk teori har ydermere gennemlevet en hastig vækst igennem de sidste 10-20 år, jfr. King (2002).

Det metodologiske grundlag for post-keynesiansk makroteori har været gjort til genstand for en omfattende diskussion fra slutningen af 1960'erne, hvor Axel Leijonhufvuds bog *On Keynesian Economics and the Economics of Keynes* netop satte fokus på det problem, at den 'keynesianske' fremstilling af makroøkonomisk teori i stigende grad afveg fra, hvad Keynes rent faktisk havde skrevet. Hertil kom, at *The General Theory* ikke kunne læses isoleret fra Keynes's tidligere værker, navnlig ikke *a Treatise on Money* fra 1930. Coddington (1976) gik efterfølgende det skridt videre og placerede Leijonhufvud i en kategori for sig selv - en tredje Keynes-tolkning med fokus på langstrakt koordinationssvigt med deraf følgende markedsuligevægt; men hvor analysen dog struktureres inden for en rammen af en walras-model.

Det egentlige post-keynesianske gennembrud måtte dog afvente udgivelsen af Keynes's samlede værker, der blev indledt i 1972, og som kom til at strække sig over mere end 10 år. Ikke mindst udgivelsen af 1. bind (dækkende perioden 1883-1920) af Skidelsky's Keynes-biografi (1983) var med til at forstærke interessen for Keynes's tidligste samfundsfilosofiske arbejder, hvor han var under indflydelse af bl.a. G.E. Moore og Bertrand Russell. En række af disse nye Keynes-studier (Lawson & Pesaran (1985), Fitzgibbons (1987), Carabelli (1988) og O'Donnell (1989)) lagde hovedvægten i deres tolkninger af Keynes's makroøkonomiske teori på hans - i forhold til Walras-modellen - fundamentalt forskellige metodologi. Disse forfattere hæftede sig bl.a. ved det forhold, at der kan trækkes en rød tråd

³Den post-keynesianske makroteori er også givet en lærebogsagtig fremstilling i bl.a. Arestis (1992) og Davidson (1994). Min lærebog, Jespersen (2000) har også umiskendelige post-keynesianske træk ved bl.a. ikke at antage 'stive lønninger' som en forudsætning for arbejdsløshed.

igennem Keynes væsentligste arbejder tilbage fra hans doktor-afhandling færdiggjort i 1908 (og senere udgivet under titlen *A Treatise on Probability*) og frem til det afgørende makroøkonomiske gennembrud i 1930'erne. Af afgørende betydning for forståelsen af denne teoretiske sammenhæng er Keynes's tidlige arbejder inden for filosofi, logik og sandsynlighedsteori, der gives en fremtrædende placering i disse nytolkninger, og som har bidraget til at placere Keynes videnskabssteoretisk som (kritisk) realist, jfr. Navnlig Lawson (1997) og Dow (1996).

Herigennem er forståelsen af forventningsdannelsens betydning i Keynes's arbejder blevet nuanceret. Den hidtidige tolkning, at forventningsdannelsen hos Keynes kunne karakteriseres som irrationel og domineret af tilfældige (ad hoc) humørsvingninger hos investorerne sammenfattet i begrebet 'animal spirit' har måttet vige for en teori baseret på 'rational beliefs'. Udgangspunktet er, at økonomiens aktører ønsker at udnytte den tilgængelige viden bedst mulig, men da fremtiden notorisk er ukendt, og de fleste reale investeringsbeslutninger ydermere er irreversible⁴, så vil specifikke historiske forhold være af betydning, når der skal træffes rationelle, men subjektive beslutninger. Forventningsdannelsen kan ikke teoretisk behandles som om de økonomiske beslutninger svarede til at spille i klasselotteriet. De enkelte udfald kendes ikke, sandsynlighedsfrekvenserne kendes ikke, og måske nok så vigtigt, så kan indsatsen ikke gentages i det uendelige. Dette sammenfattede Keynes i den ofte (mis)tolkede sentens 'We simply do not know'. Det er ikke et udtryk for, at forventningsdannelsen er fuldstændig flydende; men derimod at vi ikke kan vide alt og slet ikke om fremtiden. Hvad gør vi så, spørger Keynes? Vi danner specifikke, subjektive (da vi er forskellige) forventninger på basis af den viden og de erfaringer, som vi rent faktisk har - givet den historiske kontekst. Denne ændrede tolkning af forventningsdannelsen i the *General Theory* har været med til at sætte fokus på sociale fænomener som ontologi, gruppeadfærd og informationsspredning inden for det post-keynesianske forskningsprogram, jfr. f.eks. Dow & Hillard (2002)

Retfærdighedvist bør det tilføjes, at der også blandt post-keynesianere hersker uenighed om, hvad der er det 'rigtige' metodologiske grundlag for makroøkonomisk teori. Det post-keynesianske skole var tidligere en ganske rummelig bygning. Der var en tendens til blandt makroøkonomer at identificere alle teoretiske bidrag, der ikke havde et erklæret neoklassisk fundament (baseret på en walrasiansk ligevægtsmodel med 'rationelle forventninger') med 'post-keynesiansk' teori. Hvilket unægtelig gjorde billedet noget flimrende.

I dag er der dog i stigende grad enighed om, jfr. bl.a. King (2002), at det er den fælles makroøkonomisk ontologi, hvor navnlig fraværet af en langsigtligevægt og en forventningsdannelse baseret på rationel beliefs, der udgør de samlende fællestræk ved den post-keynesianske teoridannelse. Samfundsøkonomien opfattes som et ikke-repetitivt (non-ergodic) system. Det betyder, at den makroøkonomiske ontologi er åben, og at den individuelle forventningsdannelse ikke kan forudsættes at være prædetermineret. Dette gør det umuligt med afsæt i realisme at forudsætte eksistensen af en veldefineret langtidsligevægt⁵.

⁴ Shackle benytter det illustrative eksempel, at selv om Napoleon havde kendt den præcise sandsynlighedsfordeling mht. udfaldet af slaget ved Waterloo, så var der ikke mulighed for at gøre det om. Historien er non-ergodisk.

⁵ Dario Tognati (1998) drager en tankevækkende parallel mellem på den ene side 'den neoklassiske syntese' og 'Newtonian macroeconomics' og på den anden side 'the Economics of Keynes' og 'Einsteinian macroeconomics' - en af den slags idéer, der umiddelbart virker

I en vis forstand kan man sige, at den nye generation af post-keynesianerne har taget Keynes på ordet:

On the one side are those who believe that the existing economic system is, in the long run, a self-adjusting system, though with creaks and groans and jerks and interrupted by time lags, outside interference and mistakes.... On the other side of the gulf are those that reject the idea that the existing economic system is, in any significant sense, self-adjusting.... The strength of the self-adjusting school depends on it having behind it almost the whole body of organised economic thinking of the last hundred years. This is, however, pure assumption. There is no theoretical reason for believing it to be true. (Keynes, 1973, CWK, XIII, s.486-90).

Dette citat stammer fra 1934 og kom til at forme sig som en programmerklæring for den metodologiske diskussion indeholdt i *the General Theory*.⁶ I erkendelsen af usikkerhedens ontologiske og epistemologiske betydning måtte Keynes opgive kvantitetsteorien og med den det hidtidige makroøkonomisk ligevægtsbegreb. Det forklarer således også, hvorfor den 'neoklassiske syntese' metodologisk er placeret på den 'anden side af golfen' i forhold til post-keynesiansk teori. Det er ikke muligt at forene de to makroøkonomiske teorier, idet deres metodologi er grundlæggende forskellig.

Som nævnt ovenfor kan Keynes's makroøkonomiske teori tolkes inden for en videnskabsteoretisk tilgang, der er baseret på *kritisk realisme*, således som det bl.a. er gjort af Lawson (1997) og Pålsson-Syll (2000) og har været diskuteret i et specialnummer af *Journal of Post Keynesian Economics* (1999).

Kritisk realisme tager afsæt i den samfundsmæssige ontologi, der karakteriserer makroøkonomien i den historiske periode, der skal analyseres. Ontologien er bl.a. indeholdt i de institutioner, magtpositioner og adfærdsmæssige konventioner, der er medbestemmende for rammerne for de mere specifikke økonomiske aktiviteter. Et ikke uvæsentligt problem er dog, at det ikke er alle disse samfundsøkonomisk relevante forhold, der umiddelbart kan observeres. For selv om der i dag eksisterer et hav af data for tilsyneladende hvad som helst, så er der alligevel en række af disse mere grundlæggende strukturer og magtrelationer, der er medbestemmende for den (makro)økonomiske udvikling, men som er vanskelige direkte at 'måle og veje'. Det gør disse forhold vanskelige eksplicit at modellere endsige at kvantificere deres betydning. Hertil kommer, at disse strukturer, magtpositioner og mekanismer ændrer sig uforudsigeligt og med varierende hastighed fra periode til periode.

Anlægges således en kritisk realistisk tolkning på samfundsøkonomien, må ethvert makroøkonomiske system antages at være under konstant forandring. Det er med andre ord åbent overfor forandringer. Dette giver begrebet 'et åbent system' en dobbelt betydning. For det første kan der ikke meningsfyldt defineret en langsigtetligevægt. Der er ikke noget gravitetscenter, der kan bruges som

stimulerende, men som også indeholder faldgruber, idet der på en række punkter er afgørende videnskabsteoretiske forskelle mellem fysik og økonomi.

⁶Den citerede artikel havde overskriften 'Poverty in plenty: is the economic system self-adjusting?'. Keynes slutter artiklen med at lægge sit lod i vægtskålen til fordel for non self-adjustment skolen. Vi er her i 1934 og færdiggørelsen af *General Theory* ligger endnu 1 1/2 år ude i fremtiden.

'benchmark', jfr. Keynes-citatet. For det andet er vores viden om den makroøkonomiske struktur også åben dels fordi de enkelte individer både lærer og glemmer, og dels fordi gamle generationer dør og nye kommer til, hvorom det gælder, 'at tillærte egenskaber ikke (automatisk) nedarves'.

Kort fortalt så vil de makroøkonomiske strukturer være under konstant forandring og præget af de mange irreversible processer.

Ser vi f.eks. på makroforbrugsfunktionen vil alene det forhold, at flere og flere familier ejer deres bolig ændre deres (optimale) finansielle adfærd i forhold til den generation, der fortrinsvis var lejere. Forventninger til den fremtidige rente har fået en helt anderledes markant betydning. Teknologiske innovationer ændrer løbende incitamenterne til at investere. Forventningerne til mængden (og prisen) af udtømmelige ressourcer og miljøtilstanden vil ligeledes ændre sig løbende som en konsekvens af produktion, forbrug og ny viden.

Forventningsdannelsen må således antages at være under konstant forandring. Alligevel antager post-keynesianere, at de enkelte agenter udnytter deres (begrænsede) viden om fremtiden bedst muligt – for hvem ønsker at begå systematiske fejl? Men netop fordi det økonomiske system er åbent, så er fremtiden (i varierende grad) usikker. Post-keynesianere anvender derfor begrebet 'rational belief' som det relevante forventningsbegreb ved makroøkonomisk modellering.

Post-keynesiansk makroøkonomi kan således aldrig nå frem til én færdigsyet model. Det er derimod en metodologi, der giver anledning til at den makroøkonomiske model løbende må tilpasses ændrede strukturer, institutioner og ny viden; for (som allerede Keynes bemærkede)

the object of our analysis is, not to provide a machine, or method of blind manipulation, which will furnish an infallible answer, but to provide ourselves with an organised and orderly method of thinking out particular problems; and, after we have reached a provisional conclusion by isolating the complicating factors one by one, we then go back on ourselves and allow, as well as we can, for the probable interactions of the factors among themselves. This is the nature of economic thinking. Keynes (1936), p.297

Denne fremgangsmåde/metode er derfor en integreret del af den post-keynesianske makroøkonomiske analyse, der stadig som omdrejningspunkt har det tankeskema, som Keynes lagde frem i 1936, og hvor 1) effektiv efterspørgsel, 2) skiftende forventninger og 3) en åben struktur uden langsigtslige vægt indgik med betydelig vægt.

Post-keynesiansk makroøkonomisk teoriudvikling består således i at tilpasse og udvikle (hvilket ofte vil sige udbygge) dette tankeskema til den specifikke kontekst, hvortil det skal applikeres. Herudfra kan der så efterfølgende udledes pausable og testbare hypoteser for 'the economy as a whole' dog med fokus på den/de variable, der har speciel interesse. Forestillingen om, at den makroøkonomiske virkelighed skulle kunne gives form af et 'forsøglaboratorium' med universal gyldighed, jfr. næste afsnit, går helt på tværs af metodologien indeholdt i (post) keynesiansk makroteori. Tværtimod introducerede Keynes begrebet *quaesitum* i et af de

konkluderende kapitel i *General Theory* ⁷. Et begreb der i dag også kommer til anvendelse i analyser baseret på path-dependent modellering. Keynes's quaesitum skal dog i første række ses i modsætning til den i 1930'erne helt dominerende ligevægtsanalyse. Han ønskede metodemæssigt at præcisere, at det netop ikke var et ligevægtsbegreb i traditionel forstand - hverken på kort eller på lang sigt - der analytisk var indeholdt i hans makroøkonomiske teori. Quaesitum er derimod en analyseform, hvor der sættes speciel fokus på nogle få udvalgte makroøkonomiske variable, og hvis udvikling søges beskrevet i historisk tid. I *the General Theory* var det produktion og beskæftigelse, der var i fokus for Keynes's quaesitum; men det kunne lige så godt have været rente, betalingsbalance, valutakurs, budgetunderskud etc. Det ville blot have krævet at andre segmenter af makroøkonomien var blevet stærkere eksponeret i teori-afsnittene. Quaesitum er således en analyseform, der muliggør, at makroøkonomen kan gennemføre en specifik analyse inden for rammerne af 'the economy as a whole' uden at være nødsaget til at benytte en large scale makroøkonometrisk model - endsige en walrasiansk generel ligevægtsmodel.

Sammenfattende kan det konkluderes, at Keynes's originale makroteori fra 1936/37 bygger ikke på en forudsætning om 'stive lønninger og priser', desuden antager han at forventningsdannelsen indeholder al tilgængelig information.

4. En dansk oversigtsartikel med fokus på ny-keynesiansk teori⁸

Denne 'newtonske' videnskabssteoretiske tradition, som Clower refererede til i citatet ovenfor, er en del af det metodologiske grundlag for 'ny-keynesiansk' makroteori⁹. Her er den overordnede modelramme en walrasiansk ligevægtmodel med rationelle forventninger (i betydningen modelkonsistente forventninger). En teoriretning som i det danske makroøkonomiske miljø bl.a. Torben Andersen har ydet væsentlige bidrag til, jfr. navnlig Andersen (1994).

Torben Andersen (TA) har med dette udgangspunkt bidraget til Nationaløkonomisk Forenings foredragsrække om nyere udviklingslinjer i økonomisk teori med efterfølgende publicering i Hjorth-Andersen (red.), 2000. Under overskriften 'Makroteori' er det angiveligt hans intention at give en præsentation af 'nyere makroøkonomisk teori... med hovedvægt på konjunkturteorien ... (med sigte) på at give et overblik over nogle hovedretninger inden for makroøkonomisk teori' (Andersen, 2000, s. 20).

Artiklen er eksemplarisk ved indledningsvist at redegøre for metodevalget. Her bemærkes det korrekt, at 'et centralt punkt i megen nyere makroøkonomisk teori er netop fokusering på, hvorledes *afvigelser fra walrasiansk økonomisk teori* giver en bedre forståelse af centrale makroøkonomiske spørgsmål' (s. 21, min fremhævelse).

⁷s. 247 i kapitel 18 med titlen *The General Theory Re-stated*

⁸Der er næsten ingen metodediskussion blandt danske makroøkonomer. Dette mener jeg grundlæggende er beklageligt, men muligvis et produkt af kravet om at publicering skal ske internationalt. Det er i dette lys, at mine kommentarer til Torben Andersens danske oversigtsartikel skal ses, idet hans artikel målt med disse internationale standarder er både velskrevet og væsentligt mere nuanceret, end det sædvanligvis ses.

⁹Det er beklageligt at betegnelsen for disse to makroøkonomiske retninger ligger så tæt op ad hinanden, da de som nævnt er placeret på hver sin side af 'golfen'.

Betydningen heraf nedtones dog ganske betragteligt i oversigtsartiklen, hvor det vil være et 'gennemgående princip at ønske at opstille generelle ligevægtsmodeller' suppleret med en 'antagelse om modelkonsistente (rationelle) forventninger' (s.22). Herved placerer TA sig udelukkende på 'ligevægtssiden af golfen', hvilket unægteligt indsnævrer perspektivet for en oversigtsartikel.

Valget af den generelle ligevægtsmodel skal bidrage til at sikre mod, at der begås en atomistisk fejlslutning ved overgangen fra det mikroøkonomiske fundament til den makroøkonomiske model. En risiko der løbes, hvis der forsøges at nå makroøkonomiske konklusioner på basis af en partiel (ligevægts)model. Hvorfor det netop skal være en 'generel **ligevægtsmodel**', der bedst sikrer mod den atomistiske fejlslutning, diskuteres dog ikke.

Forudsætningen om 'rationelle forventninger' anses ikke 'for nødvendigvis at være en deskriptiv særlig præcis model for forventningsdannelsen', idet den implicerer, at agenterne har en uendelig tidshorisont og fuldt kendskab til den underliggende økonomiske model. Men forudsætningen 'tjener et nyttigt teoretisk formål... ved at give et robust resultat i den forstand, at det ikke afhænger af systematiske fejl i forventningsdannelsen', (s.22). Hvis dette var tolkningen af 'rationelle forventninger', ville forudsætningen være overflødig; for alene antagelsen om at agenterne optimerer udelukker systematiske (bevidste) fejl i deres adfærd. Det er derimod forudsætningen om, at forventningerne er 'model-konsistent' – altså at agenter har fuldt kendskab til den korrekte model (og dens løsninger) – der er styrende for resultaterne i ligevægtsmodellen. Hertil kommer så, at forudsætningen om *optimerende* agenter grundlæggende udfordres, når de bliver tillagt en adfærd, der '**ikke** nødvendigvis er en deskriptiv særlig præcis model for forventningsdannelsen' (s.22). Denne konstatering efterlader unægteligt det spørgsmål ubesvaret, om det er i det neoklassiske 'laboratorium', eller det er i virkeligheden, at agenter antages at optimere?¹⁰, jfr. Hahn og Solow (1995).

Denne modstrid diskuteres ikke. Det konstateres blot, at den præsenterede makroteori gennem disse forudsætninger får et 'solidt mikroøkonomisk fundament i form af agenter, der udviser en optimerende adfærd, der kan forklares som systematisk drevet af økonomiske incitamenter', (s. 21). Her mangler det dog også at blive præciseret, hvorledes 'økonomiske' incitamenter er afgrænset i neoklassisk makroteori, idet antagelsen om optimerende adfærd – hvor problematisk den end måtte være – jo ikke i sig selv afklarer dette spørgsmål.

'Formålet med teoretiske analyser er at opstille et laboratorium for afprøvning af forskellige hypoteser. De metodiske aspekter opregnet her tjener alle det formål at pålægge analysen konsistens og disciplin.' (s.22). TA tager klart afstand fra, at det metodemæssige valg (dvs. laboratoriets udformning: generel ligevægtsmodel, rationelle forventninger, uendelig tidshorisont og økonomisk optimering) i sig selv skulle øve indflydelse på de analytiske resultater. Han skriver således, 'tendensen til

¹⁰På dette sted vil der ofte henvises til Friedman's klassiske artikel, at det er ikke forudsætningernes realisme, men modellens evne til at forudsige korrekt, der bør være det afgørende kriterium. TA refererer (s.30) en række empiriske resultater opnået ved brug af den simple walras-model og som netop 'viser sig at have svært ved at opfange centrale træk ved konjunkturfluktuationer' og de 'har store empiriske problemer i forhold til arbejdsmarkedet'. Det vil sige at disse modellers forudsigelser er svage, hvilket, ifølge Friedmans argumentation, underminerer legitimiteten bag brugen af deskriptivt urealistiske forudsætninger.

at "the method is the message" er misvisende. Metodevalget pålægger analysen disciplin og konsistens, og dermed afgrænses et "laboratorium" for analysen'. Hvortil TA tilføjer, at 'det er interessant, at fortalere for forskellige makroøkonomiske skoler alle benytter ovenfor skitserede metodiske udgangspunkt'(s.23). Et udsagn der ligger helt på linje med bl.a. Romers makroøkonomiske lærebogs-model, der netop udelukkende er baseret på ét metodevalg svarende til TA's laboratorium. Denne begrænsning i metodevalget forklarer, hvorfor metoden ikke her kan blive budskabet. Ikke overraskende nås derfor det resultat, at metoden ikke er budskabet, så længe der benyttes én og samme metode!

Valget af ovenstående 'laboratorium' eller 'lærebogs-model' har dog, som belyst i afsnittet om post-keynesiansk makroteori, været gjort til genstand for en betydelig international diskussion op gennem 1990'erne. Laboratoriets udformning bygger på en række specielle, og ydermere ofte unødvendigt restriktive, antagelser. Men nok så afgørende er laboratoriet metodemæssigt placeret på den ene side af 'golven'. Det kan kun rumme ligevægtsmodeller. Herved er makroøkonomisk teori baseret på ontologisk realisme udelukket. Dette væsentlige problem, når TA desværre kun lige at tangere i sin oversigtsartikel. I fodnote 13 på s.42 (næstsidste side i artiklen) gives den således ikke uvæsentlige oplysning, at 'der er velkendte problemer med at introducere penge i en generel ligevægtsmodel'. Her kunne han uden at have taget munden for fuld have tilføjet 'og finansielle aktiver generelt'. På s. 34 nævnes det, at 'traditionelle analyser er baseret på den præmis, at der eksisterer en entydig langsigtlig ligevægt, som økonomien konvergerer imod. Denne antagelse er ikke uproblematisk'. Sidstnævnte bemærkning dækker over, at 'lærebogs-modellen' i så fald vil have en langt mere begrænset anvendelse, jfr. ovenfor om betydningen af forudsætnings realismen.

Her kunne ydermere nævnes eksistensen af hysteresis-effekter på arbejdsmarkedet, irreversible investeringer og udtømmelige ressourcer, der alle bidrager til at gøre langsigtlig ligevægten forløbsafhængig (path-dependent). Multiple ligevægte gør, selv inden for laboratoriets vægge, forudsætningen om 'rationelle forudsætninger' endnu sværere at begrunde. I tilfælde af multiple ligevægte er det endnu mere urealistisk at antage, at alle agenter har ens forventninger, idet de ikke kan vide, hvilken ligevægt modellen vil konvergere imod (om overhovedet!). Dette sidste forhold giver TA følgende kommentar med på vejen, at 'det er et åbent spørgsmål, om modeller med multiple ligevægt har væsentlig forklaringskraft'. Det er dog uklart, hvad der menes med forklaringskraft. Om det er inden for laboratoriets fire vægge, eller om det er forklaring af virkeligheden?

5. Konklusion

Romer's makroøkonomiske lærebog og TA's oversigtsartikel over makroteori kunne efterlade det indtryk, at al makroøkonomisk teori i dag kan rummes inden for rammerne af en walrasiansk ligevægtsmodel, og at den makroøkonomiske diskussion derudover blot fokuserer på karakteren af forskellige, kortsigtede tilpasningsproblemer til denne langsigtlig ligevægt.

Lærebogsmodellens urealistiske forudsætninger - navnlig forudsætningen om agenternes modelkonsistente forventninger - er dog i stigende grad blevet udsat for

kritik. En kritik der i dag også foregår inden for den neoklassisk teoris egne rækker, cf. f.eks. Hahn & Solow (1995) og Østrup (2000)

Hertil kommer, at præsentationen af Keynes's makroøkonomiske teori ofte er direkte vildledende i forhold til, hvad der eksplicit er indeholdt i *The General Theory*. Dette betyder i praksis, at halvdelen af den makroøkonomiske teori - den del der ligger på Keynes's side af golfen – reelt ikke er beskrevet, hverken i lærebogsfremstillinger eller i den omhandlede oversigtsartikel. Her fremstilles makroøkonomisk teori som om Say's Lov og Kvantitetsteorien via Walras-modellen stadig har fuld gyldighed, og at forudsætningen om rationelle, modelkonsistente forventninger blot er et teknisk spørgsmål, der sikrer, at den makroøkonomiske analyse har den ønskede 'disciplin og konsistens'.

Dette er en misvisende fremstilling af den aktuelle makroøkonomiske udvikling. Makroøkonomiske teori har bevæget sig hurtigt i de senere år. Den metodemæssige konsensus, som karakteriserede 1980'erne, hvor den simple walrasianske langsigtslige vægt med rationelle forventninger udgjorde den analytiske model, som monetarister og efterfølgende nyklassiske økonomer valgte at benytte, er nu radikalt ændret. I dag er 'the methodology' blevet en væsentlig og delvis integreret del af den makroøkonomiske teori.

Den post-keynesianske makroteori har således vundet momentum op gennem 1990'erne gennem sin systematiske fokusering på metodologi og herigennem understregningen af betydningen af den antagne ontologi. Makroøkonomisk teori med en real ontologi og derigennem en direkte affinitet til virkeligheden bør i stigende grad bringes i anvendelse. Dette er vigtigt i bestræbelsen for en bedre forståelse af de makroøkonomiske processer, hvilket er en nødvendig forudsætning for at kunne rådgive om makroøkonomisk politik.

Litteratur

- Andersen, T.M. (1994) *Price Rigidity - Causes and Macroeconomic Implications*, Oxford: Clarendon Press
- Andersen, T.M. (2000) 'Makroteori' i Chr. Hjorth-Andersen (red.), *Udviklingslinjer i økonomisk teori*, København: Djøf's Forlag
- Carabelli, A. (1988) *On Keynes's Method*, London: MacMillan
- Clower, R.W. (1998) 'Keynes in retrospect' i Ph. Arestis (red.), *Method, Theory and Policy in Keynes - Essays in Honour of Paul Davidson*, vol.3, Cheltenham: Edward Elgar
- Coddington A. (1976) 'Keynesian Economies: the Search for First Principles', *Journal of Economic Literature*, 14 (December)
- Davidson, P. (1994) *Post-Keynesian Macroeconomic Theory: A Foundation for successful Economic Policies for the Twentieth Century*, Aldershot: Edward Elgar
- Dow, S.C. (1996) *The Methodology of Macroeconomic Thought: a Conceptual Analysis of Schools of Thoughts in Economics*, Cheltenham: Edward Elgar
- Dow, S.C. (2002) *Economic methodology: an inquiry*, Oxford: Oxford University Press
- Dow, S.C. & J. Hillard (eds) (1995) *Keynes, Knowledge and Uncertainty*, Aldershot: Edward Elgar
- Fitzgibbons, A. (1988) *Keynes's Vision: a New Political Economy*, Oxford: Clarendon Press

- Hahn, F. & Solow, R. (1996) *A Critical Essay on Modern Macroeconomic Theory*, Cambridge, US: The MIT Press
- Harcourt, G.C. & Riach, P.A. (1997) *A 'Second Edition' of the General Theory*, to bind, London: Routledge
- Jespersen, J. (2000) *Introduktion til makroøkonomiske teori*, København: DJØFs Forlag
- Journal of Post Keynesian Economics (1999) *Post Keynesianism and critical realism*, special issue, Fall/ vol. 22, No.1, s. 3-131 med bidrag fra bl.a. Tony Lawson, Sheila Dow, Roy Rotheim og Paul Davidson
- Keynes, J.M. (1936) *The General Theory of Employment, Interest and Money*, London: Macmillan
- Keynes, J.M. (1973) *The Collected Writings of John Maynard Keynes*, redigeret af D. Moggridge, London: Macmillan, St. Martin's Press. Bind XIII: 'The General Theory and After', part 1: Preparation.
- King, J.E. (2002) *A History of Post Keynesian Economics since 1936*, Cheltenham: Edward Elgar
- Kirman, A.P. (1992) 'Whom or What does the Representative Individual Represent?', *Journal of Economic Perspective*, s. 117-36
- Lawson, T. (1997) *Economics and Reality*, London: Routledge
- Lawson, T & M.H. Pesaran (eds) (1985) *Keynes's Economics: Methodological Issues*, London: Croom Helm
- Leijonhufvud, A. (1968) *On Keynesian Economics and the Economics of Keynes*, Oxford: Oxford Economic Press
- Modigliani, F. (1944) 'Liquidity Preference and the theory of interest and money', *Econometrica*, January
- Modigliani, F. (1999) interview i *Conversations with Leading Economists*, redigeret af B. Snowden og H.R.Vane, Cheltenham: Edward Elgar
- O'Donnell, R.M. (1989) *Keynes: Philosophy, Politics and Economics. The Philosophical Foundations of Keynes's Thought and their Influence on his Economics and Politics*, London: Macmillan
- Patinkin, D. (1965 [1956]) *Money, Interest and Prices: An Integration of Monetary and Value Theory*, Evanston, IL: Row Peterson
- Romer, D. (1996) *Advanced Macroeconomics*, New York: The McGraw-Hill Co
- Skidelsky, R. (1983) *John Maynard Keynes: Hopes betrayed, 1883-1920*, London: Macmillan Press.
- Solow, R.M. (1986) 'What is a nice girl like you doing in a place like this? Macroeconomics after fifty years', *Eastern Economic Journal*, July-September
- Togati, T.D. (1998) *Keynes and the Neoclassical Synthesis: Einsteinian versus Newtonian macroeconomics*, London: Routledge
- Østrup, F. (2000) *Money and the Natural Rate of Unemployment*. Cambridge: Cambridge University Press

RESEARCH PAPERS from the Department of Social Science

To obtain a copy:

The papers can be downloaded free from the following address:

<http://www.ssc.ruc.dk/>

Paper-ready copies can also be obtained at a price of 40 DKK

Request and order for paper-ready copies can be made to the following address:

Secretary Janni Villadsen

Department of Social Sciences

Roskilde University

P.O box 260

4000 Roskilde

Phone +45 4674 2597

Fax + 45 4674 3080

Research Paper no. 1/00

Birgit Jæger
SCOT in Action

Research Paper no. 2/00

Leopold Galicki
Det Sociologiske Værksted

Research Paper no. 3/00

Anders Mathiesen
Nyliberalismen – og de 'stærke' ledere

Research Paper no. 4/00

Eva Sørensen & Jacob Torfing
Kompetenceudvikling i Danmark

Research Paper no. 5/00

Susana Borrás
Science, technology and innovation in European Politics

Research Paper no. 6/00

Lars A. Engberg
Social housing in Denmark

Research Paper no. 7/00

John Andersen
Køn, klasse og ligestilling

Research Paper no. 8/00

Anne Reff Pedersen, Svend Bayer og Nina Middelboe
En præsentation af KIT
- At arbejde med kvalitative interview via lyd

Research Paper no. 9/00

Povl A. Hansen och Göran Serin
Industrins teknologistruktur i
Öresundsregionen

Research Paper no 10/00

Jesper Jespersen
ØMUéns politiske økonomi

Research Paper no 11/00

Jesper Jespersen
Makroøkonomisk teori og ØMUén

Research Paper no 12/00

Lars Fuglsang
Three perspectives in science,
technology and society studies (STS)
in the policy context

Research Paper no 13/00

Jacob Torfing
Velfærdsstatens diskursivitet

Research Paper no 14/00

Christel Stormhøj
Feminist politics after
poststructuralism

Research Paper no 15/00

Anders Chr. Hansen
Critical Assumptions in Estimation
of Non-Renewable Resource Capital
Consumption

Research Paper no 16/00

Anders Chr. Hansen
Environmental Kuznets Curves
and some Danish Experiences

Research Paper no 17/00

Ada Scupola
Marketing In the Electronic
Marketplace: A Complementarity
Approach

Research Paper no 18/00

Povl A. Hansen & Göran Serin
Lavteknologiske produktioner,
materialer, innovationer og
konkurrenceevne.
- eksempler fra den danske
metalemballageindustri

Research Paper no 1/01

Karina Sehested
Investigating urban governance -
from the perspectives of policy
networks, democracy and planning

Research Paper no 2/01

Sven R. Larsson
Price stickiness and consumption
hedging

Research Paper no 3/01

Helle S. Andersen
What role does trust play in networks
steering?

Research Paper no 4/01

John Andersen
From Urban Movement to
negotiated
Entrepreneurialism.

Research Paper no 5/01

Hans Aage
Transition til Demokrati og velstand

Research Paper no 6/01

John Andersen & Lars Bohn
Kgs. Enghave - by, beboere og trafik

Research Paper no 7/01

Bent Greve
Labour Market Issues in the
European Community

Research Paper no 8/01

Anders Chr. Hansen
Den grønne budgetreform i
Danmark

Research Paper no 9/01

Torben Bech Dyrberg
Foucault's overarching
Concept of power as governmentality

Research Paper no 10/01

Jesper Jespersen
John Maynard Keynes (1883-1946)
Århundredets makroøkonom

Research Paper no 11/01

Susana Borrás & Michael Kluth
Integration in times of instability:
Exchange rate and monetary co-
operation in Mercosur and the EU

Research Paper no 12/01

Ada Scupola
The Impact of Electronic Commerce
on Industry Structure-The Case of
Scientific, Technical and Medical
Publishing

Research Paper no 13/01

Udgået

Research Paper no 14/01

Jacob Alsted
Models of human motivation in
sociology

Research Paper no 15/01

Lars Bohn
Magt og demokrati

Research Paper no 16/01

Søren H. Jensen & John Andersen
The Orestadproject – urban
revitalisation?

Research Paper no 17/01

Anders Chr. Hansen
Den grønne budgetreform i Europa

Research Paper no 18/01

Birgit Jæger
Strengths and Weaknesses of
Constructivistic Studies of
Technology

Research Paper no 19/01

Torben Bech Dyrberg
Racist, nationalist and populist trends
in recent danish politics

Research Paper no 01/02

Anders Chr. Hansen
Overforbrug og bæredygtig udvikling

Research Paper no 2/02

Eva Sørensen
Netværksdemokratiet i byen

Research Paper no 3/02

John Andersen & Trine Nordgaard
Kampen om rummet
- om trafikpolitik og kvarterløft i
Kgs. Enghave

Research Paper no 4/02

Lars Bohn & John Andersen
Levevilkår og trafik i Kgs. Enghave
- resultater af en spørgeskema-
undersøgelse

Research Paper no 5/02

Sven R. Larson
Consumption Hedging as a
Means of Uncertainty Management

Research Paper no 6/02

Prof. Bent Greve
Is a supranational strategy
for social inclusion possible?

Research Paper no 7/02

Trine Nordgaard
Rum, magt og mobilitet

Research Paper no 8/02

Anders Mathiesen
Sociologiske feltanalyser

Research Paper no 9/02

Anders Mathiesen
Rapport fra Feltanalyse-
workshopén på Socialvidenslab

Research Paper no 10/02

Lektor Peter Høilund & Lektor
Søren Juul
Udkast til en kritisk normativ teori
for socialt arbejde

Research Paper no 11/02

Gunnar Gjelstrup
Beslutningsprocesser og netværk i en
lille landkommune

Research Paper no 12/02

Bodil Bjerg Nielsen
Et diskursanalytisk perspektiv på en
policy proces eksemplificeret med
sagen om Marstal Nav

Research Paper no 13/02

John Andersen
Between community empowerment
and elitist corporatism
- the struggles about urban policy in
Copenhagen

Research Paper no 14/02

Gunnar Gjelstrup
Forandringsprocesser i tre nordiske
bydele

Research Paper no 15/02

Marianne Antonsen
Sociologisk ny-institutionalisme,
konflikt og forandring: Domstols-
styrelsen som illustration

Research Paper no 1/03

Lars Bohn & John Andersen
Det er de andre, der kører.
Beboernes holdninger til trafik og
levevilkår i Kgs. Enghave